

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ВИЗНАННЯ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ РУМУНІЇ ПРІОРИТЕТНИМ НАПРЯМКОМ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ (1948–1989 рр.)

О. О. Цибанюк

Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича, Україна

E-mail: molodost.cv@gmail.com

doi: 10.32626/2309-8082.2019-12.88-92

В статті розглянуто організаційно-правові основи визнання фізичного виховання і спорту Румунії пріоритетним напрямком розвитку країни. Низка основних документів: Конституція Румунської Народної Республіки (1948), «Закон про реформу освіти» (1948), декрет №329 (1949) назвали фізичне виховання одним із провідних обов'язкових завдань освіти. Автор визначає закон №29 від 29 грудня 1967 «Про розвиток діяльності з фізичного виховання і спорту», який на протязі більше чим 20-ти років регламентував всі аспекти системи фізичного виховання і спорту Румунії. Автором означено, що одними із основних завдань держави виокремлені зміцнення і підтримання здоров'я, зростання фізичної здатності, добре використання вільного часу, гармонійний фізичний і моральний розвиток населення шляхом фізичного виховання і занять спортом. Центральним спеціалізованим органом управління (громадського характеру) визнана Національна Рада з питань фізичного виховання і спорту, яка спрямовувала і координувала діяльність з фізичного виховання і спорту, впроваджувала політику соціалістичної партії і держави в цій сфері. Другий розділ закону присвячений засадам організації Національної Ради з питань фізичного виховання і спорту і місцевих рад з питань фізичного виховання і спорту, визначено їх державне підпорядкування, чітко виокремлені її завдання. Зроблено висновок про реалізацію ідеї єдиного закону (вперше впроваджена в королівській Румунії («Закон про будинок культури»), що регламентував би всі аспекти фізичного виховання і спорту країни, в законі від 1967 року.

Ключові слова: документи, закон, фізичне виховання, спорт, Румунія, регламентування, пріоритет.

Tsybanuyk. O.O. Organizational and legal basis for recognition of the physical education and sport of Romania as the priority direction of the country's development (1948-1989). The article considers the organizational and legal basis for recognition of the physical education and sport of Romania as the priority direction of the country's development. A number of basic documents: the Constitution of the Romanian People's Republic (1948), the Law on the Reform of Education (1948), and Decree №329 (1949) called physical education one of the leading compulsory education tasks. The author defines Act №29 of December 29, 1967 «On the Development of Physical Education and Sports», which for more than 20 years has regulated all aspects of the system of physical education and sport of Romania. The author states that one of the main tasks of the state are the strengthening and maintenance of health, the growth of physical ability, the good use of free time, harmonious physical and moral development of the population through physical education and sports. The central specialized governing body (public nature) recognized the National Council for Physical Education and Sports, which directed and coordinated the activities of physical education and sports, implemented the policy of the socialist party and the state in this area. The second section of the law is devoted to the principles of the organization of the National Council for Physical Education and Sports and local councils on physical education and sports, their state subordination is determined, its tasks are clearly specified. The aspects of organization of the local conference are considered, the members are identified, the purpose and objectives of the local thematic conference are set forth, and so on. The role of the Komsomol and the pioneering organization of Romania has been determined, their duties in the effective activity of the system of physical education and sport of the country are named. A conclusion was made on the implementation of the idea of a single law (first introduced in royal Romania «Law on the House of Culture»), which would regulate all aspects of physical education and sports of the country, in the law of 1967.

Keywords: documents, law, physical education, sport, Romania, regulation, priority.

Вступ

Модернізація українського соціуму постає як практична потреба сучасного етапу державотворення, як завдання конкурентноспроможного входження до європейського і світового соціокультурного простору, ствердження в ньому в якості привабливого, перспективного, прогнозованого, а тому і надійного партнера. Громадська думка та соціальна практика здебільшого ігнорують можливості фізичної культури і спорту у вирішенні багатьох важливих соціально-економічних проблем. Проте, для всіх освітан та фахівців галузі стає очевидним, що актуальною нині є потреба глибокого реформування фізкультурної освіти та фізичного виховання підростаючого покоління у відповідності із наці-

онально-ідейними цінностями та світовою динамікою. В цьому сенсі актуальною постає проблема вивчення теорії та практики фізкультурної освіти в країнах Європейського Союзу, оскільки наукове обґрунтування подібної проблематики диктується сучасними тенденціями оптимізації або навіть реформування навчально-виховного процесу.

Фізкультурна освіта та фізичне виховання повинні відбуватись з урахуванням і на основі державних особливостей розвитку культури і спорту, що є системою орієнтирів і поглядів на роль, організацію та функціонування сфери вищезазначеної галузі на довгостроковий період з урахуванням розвитку держави та світового досвіду.

Вивчення досвіду європейських країн в галузі фізичного виховання і спорту представлено низкою праць педагогів, фахівців галузі тощо. Основи нормативно-правового забезпечення фізичного виховання і спорту Румунії розглядалась у працях М. Ангелеску, Г. Арделян, Ф. Георгеску, Н. Постолаке, О. Цибанюк.

Мета дослідження – проаналізувати організаційно-правові засади визнання фізичного виховання і спорту Румунії (1948–1989 рр.) пріоритетним напрямком розвитку країни з метою виокремлення ідеї щодо оптимізації системи фізичної культури і спорту сучасної України.

Методи дослідження

Для реалізації мети дослідження використано комплекс методів дослідження: загальнонаукові (аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, систематизація) – для обґрунтування актуальності дослідження, визначення понятійно-категоріального апарату, формулювання висновків; конкретно-наукові (теоретичний аналіз архівних документів, періодичних видань, історико-педагогічної літератури, методичних та програмових матеріалів) – для систематизації та класифікації історико-педагогічної, методичної літератури; конкретно-історичний та проблемно-хронологічний тощо. Вибір комплексу означених методів забезпечує логічність й цілісність наукового дослідження, дає можливість структурувати, порівнювати, типологізувати досліджувані процеси в їхній динаміці, визначати й обґрунтовувати практичну значущість результатів дослідження.

Результати дослідження

Четвертим етапом розвитку системи фізичного виховання Румунії визначаємо період 1948 року по 1989 рік – часом визнання на офіційному рівні фізичного виховання і спорту як пріоритету в розвитку держави. Який розпочався, в свою чергу, 6 квітня 1948 року, коли Вищі національні Збори країни проголосували за Конституцію Румунської Народної Республіки, зокрема за відповідні 20 і 25 статті [5]. Незабаром, це же законодавчий орган проголошує «Закон про реформу освіти» називаючи фізичне виховання одним із провідних обов'язкових завдань освіти [5].

Відповідно, з'явилась потреба в керівному органі, який би взяв на себе управління системою фізичної культури і спорту населення Румунії. Саме такі повноваження Комітету з питань фізичної культури і спорту при Раді Міністрів надає декрет № 329 від 6 серпня 1949 року щодо створення такої організації.

Законом, що на протязі більше чим 20-ти років регламентував всі аспекти системи фізичного виховання і спорту Румунії називаємо «Закон №29 від 29 грудня 1967 року щодо розвитку діяльності з фізичного вихо-

вання і спорту», який був перевиданий у 1977 році із новою нумерацією статей [3; 4].

Загальні положення першого розділу закріпили національний інтерес держави до фізичного виховання і спорту в Соціалістичній Республіці Румунія. За законом, одними із основних завдань держави виокремлені зміцнення і підтримання здоров'я, зростання фізичної здатності, добре використання вільного часу, гармонійний фізичний і моральний розвиток населення шляхом фізичного виховання і занять спортом. Центральним спеціалізованим органом управління (громадського характеру) визнана Національна Рада з питань фізичного виховання і спорту, яка спрямовувала і координувала діяльність з фізичного виховання і спорту, впроваджувала політику соціалістичної партії і держави в цій сфері.

Розподіл обов'язків по організації фізкультурної та спортивно-масової діяльності населення Румунії серед міністерств та інших державних організацій був представлений наступним чином. На підприємствах і в установах ці обов'язки покладені на профспілки; в школах, у вищих навчальних закладах – на Союз комуністичної молоді та національну раду піонерської організації. Також в навчальних закладах всіх рівнів процес фізичного виховання шкільної і студентської молоді організований Міністерством освіти і виховання. Міністерство національної оборони і Міністерство внутрішніх справ несуть відповідальність за фізичну підготовку підпорядкованих їм осіб.

Також у виконанні завдань щодо розвитку фізичного виховання і спорту беруть участь, зокрема, Міністерство охорони здоров'я, Національний союз виробничих і сільськогосподарських кооперативів, Національний Союз кооперативів ремісників, Комітет з питань народних рад, місцеві органи державної адміністрації, Міністерство туризму, а також інші державні органи і громадські організації.

Проаналізувавши завдання цих органів і організацій, визначимо найважливіші спільні з них: залучення шкільної, студентської та робітничої молоді та дорослого населення до систематичних занять фізичними вправами і спортом; широкий розвиток масового спорту, виховання талантів і підвищення рівня спорту вищих досягнень. Звичайно, задля виконання такого пласту завдань повинна була існувати потужна співпраця всіх цих організацій, що і було регламентовано в законі: «проводять свою діяльність у тісній координації і співпраці» [3].

Другий розділ закону присвячено засадам організації Національної Ради з питань Фізичного Виховання і Спорту і місцевих рад з питань фізичного виховання і

спорту, визначено їх державне підпорядкування, чітко виокремлені завдання Національної Ради.

За згодою Міністерства фінансів і Міністерства праці, Національна рада формує нормативи сти мулювання спортсменів, спеціалістів і технічних пра цівників. У законі наголошено, що всі нормативи ви значені Національною Радою з питань фізичного ви ховання і спорту мають обов'язковий характер. Крім цього, рада керувала і спрямовувала діяльність спор тивних федерацій країни.

За нормами даного закону, виокремлені рамки співпраці ради з Міністерством освіти і виховання і Міністерством охорони здоров'я, а саме: планування наукових досліджень в сфері фізичного виховання і спорту, організація спільної інформаційної діяльності і створення спеціалізованої документальної бази. А також спільно з Міністерством охорони здоров'я рада повинна була слідкувати за дотриманням санітарно-гігієнічних норм на тренувальних базах, під час трену вань і змагань; вносити пропозиції щодо підвищення підготовки медичних працівників, які працюють в сфе рі фізичного виховання і спорту.

Цікавим в контексті дослідження визначаємо ре гламентування відповідальності ради за ефективність пропаганди в сфері фізичного виховання і спорту, зок рема спортивної преси і реклами.

В законі затверджено фінансування її діяльнос ті і підпорядкованих установ з державного бюджету, доходів від спортивних лотерей і конкурсів, видатків профспілок тощо. Стосовно фінансування своєї діяль ності, рада складала власний бюджет.

Ще одним важливим вектором завдань стало планування своєї діяльності – розробка інвестиційно го плану, плану розвитку власної матеріальної бази. Щодо матеріально-технічної бази, то в завдання На ціональної ради входило надання спеціалізованої допомоги в будівництві спортивних баз, пропозиції виробничим міністерствам щодо якості, асортименту і кількості матеріалів і обладнання, нагляд за дотри манням їх призначення. Саме в цьому законі вперше з'являється заборона будь-якої зміни призначення спортивної бази.

У співпраці з державними органами і громадськи ми організаціями, які мають завдання в сфері фізично го виховання і спорту, рада формує вимоги щодо функціонування спортивних клубів і асоціацій, а також щодо використання ними грошових коштів.

Стаття 6 першого розділу затвердила обов'язковий статус республіканських конференцій з питань спортивного руху, визначила мету їхнього

створення: аналіз функціонування сфери фізичного виховання і спорту задля визначення шляхів щодо її подальшого розвитку, а також створення умов для підвищення власної фахової майстерності спортсме нів, членів національної Ради і місцевих рад з питань фізичного виховання і спорту, членів спортивних фе дерацій, клубів і асоціацій, представників державних організацій, які займаються проблемами фізичного виховання і спорту.

Наступна стаття визначає склад Національної ради з питань фізичного виховання і спорту, яка створюва лась з учасників конференції, затверджених на ній та з членів-представників відповідних державних орга нів і громадських організацій; періодичність її зборів, систему управління. Виконавче бюро ради в складі: голова, перший заступник голови, п'ять заступників, два секретарі і члени було визначено колективним керівним органом ради, яке забезпечує виконання рі шень Ради між засіданнями і оперативне керівництво діяльністю. Стаття 8 даного закону визначає організа ційну структуру Національної ради з питань фізичного виховання і спорту Румунії (рис. 1).

Згідно закону, в адміністративно-територіальних одиницях країни функціонували місцеві ради з пи тань фізичного виховання і спорту, які діяли під ке рівництвом Національної ради з питань фізичного виховання і спорту. І, в свою чергу були, відповідни ми спеціалізованими органами громадського харак теру. Такі ради створювались з членів, затверджених під час конференції, проведеної на місцевому рівні, і представників, призначених місцевими державними органами і громадськими організаціями, які мають завдання в сфері фізичного виховання і спорту. З ме тою забезпечення виконання рішень ради, функціо нування та звіту створювалось виконавче бюро міс цевої ради з питань фізичного виховання і спорту яке, в свою чергу, діяло в складі: голови, його заступників і членів.

Учасниками конференції в адміністративно-те риторіальних одиницях були, спортсмени, фахівці з питань фізичного виховання і спорту, делегати спор тивних клубів і асоціацій, представники громадських організацій тощо.

Метою проведення місцевої тематичної конфе ренції визначено аналіз стану виконання прийнятих попередньо рішень і затвердження заходів, спрямо ваних на подальший розвиток фізичного виховання і спорту у відповідних адміністративно-територіальних одиницях.

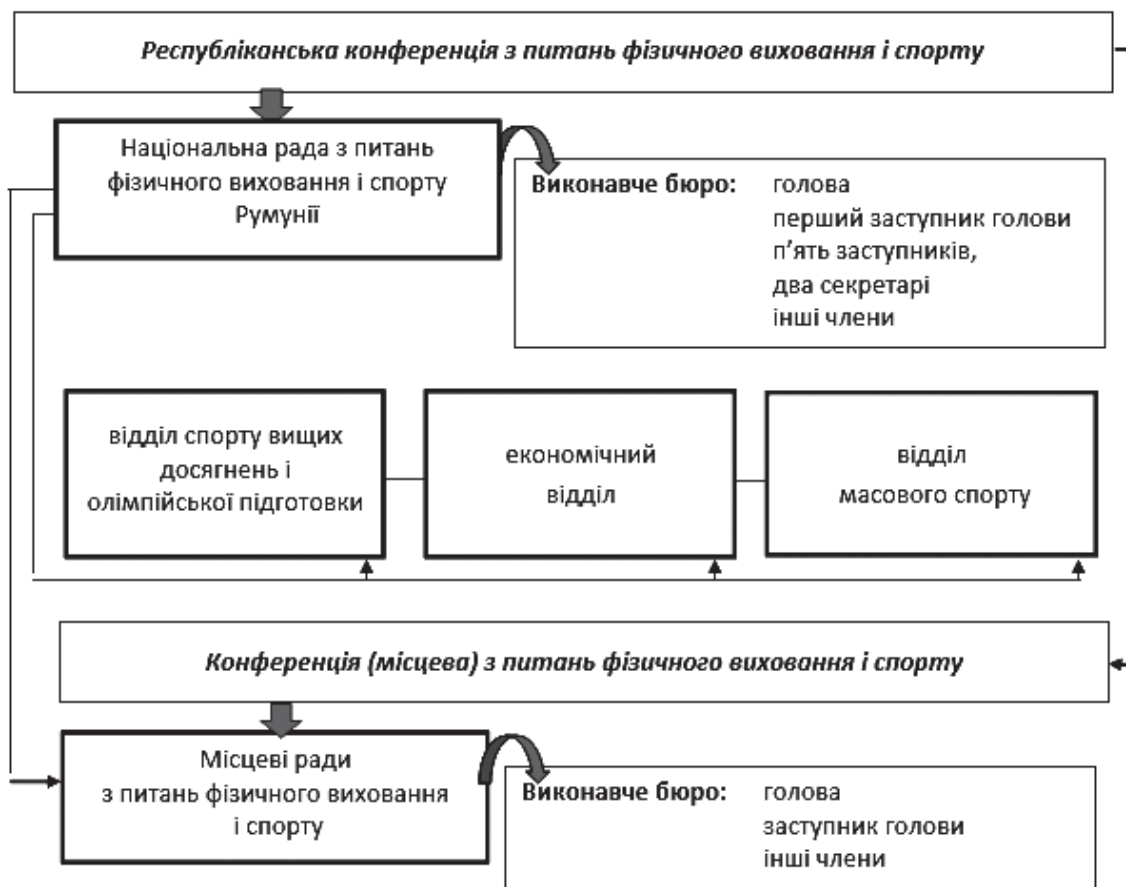

Рис. 1 Організаційна структура Національної та територіальної рад з питань фізичного виховання і спорту Румунії

Стаття 16 даного закону регламентувала роль комсомолу Румунії в ефективній діяльності системи фізичного виховання і спорту країни. На союз молоді покладились такі обов'язки:

а) організація спортивної діяльності в школах та вищих навчальних закладах при підтримці керівництва цих закладів;

б) підтримка спортивної діяльності, організованої профспілками на підприємствах і в установах, а також діяльності університетських спортивних клубів;

в) сприяння розвитку туризмі, технічних видів спорту та інших видів рекреативного спорту;

г) участь в організації університетських і шкільних чемпіонатів;

д) організація фізичного виховання в таборах відпочинку для учнів і студентів спільно з Міністерством освіти і виховання;

е) організація масового спорту в сільській місцевості, на державних сільськогосподарських підприємствах і на станціях механізованої техніки через сільські спортивні асоціації;

є) допомога в обладнанні певних спортивних баз.

Наступні статті визначали обов'язки в цьому напрямку інших організацій. Наприклад, піонерська організація країни організувала спортивно-масові

заходи серед учнів загальноосвітніх шкіл та відвідала за фізичне виховання і спорту в таборах відпочинку. Відповідно, у статтях 18 та 19 виписані напрями діяльності у сфері фізичного виховання Національного союзу сільськогосподарських виробничих кооперативів та Генерального союзу кооперативів ремісників, зокрема забезпечення необхідних матеріальних умов для діяльності спортивних клубів і асоціацій кооперативів.

Стаття 24 визначила завдання інших міністерств та центральних органів державної адміністрації в сфері фізичного виховання і спорту Румунії, а саме створення умови для організації фізичного виховання і спорту в закладах підпорядкування, а також матеріальна підтримка такої діяльності.

Дискусія

Звичайно, така кількість організацій вимагала чіткого визначення завдань державних органів в сфері фізичного виховання і спорту. Виділимо їх. Міністерство освіти і виховання відповідало за результативне фізичне виховання, масовий спорт та спорт вищих досягнень в освіті, в тому числі за організацію шкільних і студентських змагань різного рівня, підготовку та участь учнів і студентів в спортивних тренувальних таборах; розробляло програми фізичного виховання

для закладів освіти всіх рівнів, зокрема тих, які готують профільні кадри. Крім того, міністерство забезпечувало необхідні умови для розвитку спортивних шкіл і ліцеїв, університетських спортивних клубів, підтримувало Національну раду з питань фізичного виховання і спорту (НРФВС) в створенні системи підготовки і підвищенні кваліфікації різних спеціалістів в цій сфері. Ще одним важливим завданням стала відповідальність Міністерства освіти за створення і розвиток необхідної матеріальної бази в сфері освіти, будівництво і обладнання спортивних залів, майданчиків і комплексів, як стаціонарних закритих так і просто неба.

Міністерство охорони здоров'я як державний орган впливу в сфері фізичного виховання і спорту Румунії забезпечувало медико-санітарний контроль за тренувальною і змагальною діяльністю, регулювало медичне забезпечення національних спортивних команд; спільно з НРФВС розробляло санітарно-гігієнічні норми в сфері фізичного виховання і спорту та забезпечувало необхідні умови для функціонування медично-спортивних установ.

Необхідно зазначити, що закон від 1967 року вперше після завершення другої світової війни затверджує зняття основної відповідальності за фізичне виховання населення Румунії з Міністерства національної оборони і Міністерства внутрішніх справ. При чому завдання в цій сфері виокремлені спільно. Отже, вони несли відповідальність за фізичну підготовку військових, забезпечували розвиток спорту вищих досягнень в спортив-

них клубах і асоціаціях, які їм належать, а також умови для спортсменів, які несли військову службу тощо.

Завдання місцевих органів державної адміністрації можна означити як стратегічні, адже вона включали в себе планування та виділення в планах розвитку міст і сіл, районів і територій біля навчальних закладів ділянок для будівництва і обладнання спортивних баз, стадіонів та ігрових майданчиків для дітей. Також вони забезпечували господарювання та утримання таких об'єктів, фінансування закупівлі обладнання і інвентаря. Фінансування діяльності спортивних шкіл та ліцеїв, спортивних тренувальних таборів і таборів відпочинку було ще одним завданням місцевих органів країни.

Висновки

Завдання ділились на три умовні групи, а саме: організаційні, кадрові та матеріально-технічні. Наступними спільними рисами діяльності цих міністерств і установ стала законодавчо закріплена співпраця з НРФВС Румунії, а також потужна громадська складова управління системою фізичного виховання і спорту Румунії. Ідея єдиного закону, що регламентував би всі аспекти фізичного виховання і спорту країни, вперше впроваджена в королівській Румунії («Закон про будинок культури»), мала реалізацію і в законі від 1967 року. Проте численні складності, зокрема у будові державної системи фізичного виховання і спорту, наприклад, підпорядкування установ, структура або «громадськість» Національної ради з питань фізичної культури і спорту вимагали додаткових офіційних документів.

Джерела та література

1. Цибанюк О. Генезис та особливості реалізації національної програми Румунії «Відкрий для себе ойну» у фізичному вихованні школярів. Вісник Прикарпатського університету. Фізична культура. 2019. Випуск 33. С. 114-119.
2. Georgescu F. Educația fizică și sportul ă fenomen social, București, Editura Stadion, 1971.
3. Lege Nr. 29 din 29 decembrie 1967 Republicata cu privire la dezvoltarea activitatii de educatie fizica si sport / Buletinul Oficial nr. 114 din 29 decembrie 1967.
4. Lege Nr. 29 din 29 decembrie 1967 Republicata cu privire la dezvoltarea activitatii de educatie fizica si sport / Buletinul oficial nr. 40 din 11 mai 1977.
5. Postolache N. Istoria Sportului in Romania, București, 1995.

References

1. Tsybaniuk O. Henezys ta osoblyvosti realizatsii natsionalnoi prohramy Rumunii «Vidkryi dlia sebe oinu» u fizychnomu vykhovanni shkoliariv. Visnyk Prykarpatskoho universytetu. Fizychna kultura. 2019. Vypusk 33. S. 114–119.
2. Georgescu F. Educația fizică și sportul ă fenomen social, București, Editura Stadion, 1971.
3. Lege Nr. 29 din 29 decembrie 1967 Republicata cu privire la dezvoltarea activitatii de educatie fizica si sport / Buletinul Oficial nr. 114 din 29 decembrie 1967.
4. Lege Nr. 29 din 29 decembrie 1967 Republicata cu privire la dezvoltarea activitatii de educatie fizica si sport / Buletinul oficial nr. 40 din 11 mai 1977.
5. Postolache N. Istoria Sportului in Romania, București, 1995.

Надійшла 29.04.2019